

nieuwe boeken en rapporten

Vogels van Drenthe

Voor het eerst is de avifauna van Drenthe in één boek samengevat. Gegevens over de vogelbevolking van deze provincie zijn lange tijd bijzonder schaars geweest. Ruim vijf jaar geleden maakten een aantal personen de eerste plannen voor de samenstelling van deze avifauna. Onderzoeken werden opgezet, dagboeken, boeken en tijdschriften werden doorgewerkt. Dit boek moet mensen de ogen openen voor het snelle tempo, waar in Drenthe landschappelijke veranderingen optreden.

Bovendien werd bereikt dat niet alleen gegevens konden worden verzameld voor het atlasproject, maar in het bijzonder ook dat de werkzaamheden van de Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe ten behoeve van dit boek veel vogelaars in Drenthe konden mobiliseren.

In deze provincie werden 288 (of 289?) vogelsoorten waargenomen. Van elk soort wordt een beschrijving gegeven van de verspreiding, het voorkomen vroeger en nu, het voorkomen in de loop van het jaar en de aantallen, (onder n wordt begrepen het aantal exemplaren waaruit de groepgrootteberekening is gemaakt, zie voor verklaring bladzijde 75).

Het is jammer dat de bronvermelding bij vele waarnemingen ontbreekt, waardoor niet vastgesteld kan worden of de waarneming voldoet aan de normen, die daarvoor worden vereist. Ook kan vaak niet worden opgemaakt wie de waarnemers zijn geweest en of de waarneming is geaccepteerd door de Commissie voor de Nederlandse Avifauna (CNA). De CNA stelde de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) in, die waarnemingen van zeldzaam en schaars voorkomende soorten en onder soorten in Nederland registreert en beoordeelt.

De inventarisaties vonden plaats van 1975-80, terwijl van 1973-77 bovendien voor het atlasproject werd gewerkt. Toch heeft men de verleiding niet kunnen weerstaan om ook uit 1981 (tot in september) nog diverse waarnemingen te vermelden. Van de 'zilverreiger', die op 20 maart bij Borger werd gezien, wordt geen jaar vermeld.

Weliswaar wordt achteruitgang van diverse soorten gesignaleerd, maar de oorzaak van die achteruitgang werd nog zelden documentarisch achterhaald of zeer onvolledig. Natuurlijk zijn ontginningen en ontbossingen redenen van achteruitgang. Grauwe Kiekenleef, Goudplevier, Boomleeuwerik, Duinpleiper, Klapekster, maar ook Zomertaling, Patrijs, Korhoen, Kievit, Kempmaan, Grutto, Watersnip, Tureluur, Kerkuil en Paapje zijn daar voorbeelden van. Van vele soorten zijn de verkregen gegevens op duidelijke kaartjes, tabellen en grafieken opgenomen.

De inleidende hoofdstukken over het land-

schap van Drenthe, de broedvogelbevolking van landgoed Mensinge, vogels en hun slaappleatsen, vogels in de rui, stootvogels in de winter, afname en herstel van de stootvogelstand en vogelonderzoek van vóór 1970 maken het boek nog waardevoller.

Het werk van een handjevol enthousiaste vogelaars is binnen betrekkelijk korte tijd uitgemond in dit monumentale boekwerk, dat als goede basis kan dienen voor verder onderzoek naar het voorkomen van de vogels in de provincie Drenthe. Het grootste aandeel moet wel A.J. van Dijk hebben gehad, maar ook B.L.J. van Os en J.H. Hilbrands hebben zich daarbij ongetwijfeld grote inspanningen moeten getroosten. Pentekeningetjes van een groot aantal vogelsoorten verlevendigen het boek.

A.J. van Dijk, B.L.J. van Os & J.H. Hilbrands: Vogels van Drenthe. Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe. Met medewerking van E. van der Bilt, A. Blok, S. Braaksma, H.J.A. Ensink, T.J. Haanstra, B. Helming, J. Kleine, W.P. ten Klooster, J. Santing, C.W.M. van Scharenburg, E. Soldaat, A. van der Spoel, N. de Vries, Y. de Vries, W. de Wilde & B. Winters. 368 bladzijden, 302 figuren, 16 tabellen, 25 zwart-wit foto's. (1982). Uitg. Van Gorcum & Comp. B.V., Assen. Prijs f 49,90.

Spreeuw

Er is een nieuw deel verschenen bij het ecoscript no. 12: De ecologische en economische betekenis van vogels (ecologische preventie van vogelschade). Dit bijzondere dikke deel (ecoscript no. 12.27N) behandelt zeer uitgebreid de Spreeuw. De auteur en zijn adviseurs, hebben er bijzonder veel van gemaakt. Pierre Maréchal heeft een hele berg literatuur doorgeworsteld en ook veel personen persoonlijk om inlichtingen gevraagd. Hoofdstuk 5 'Overwegingen bij de uitwerking en ontwikkeling van ecologische methoden voor de preventie van vogelschade' maakt de hoofdmoot van dit werkstuk uit.

Toch worden aan hoofdstuk 3, dat over het voedsel van de Spreeuw gaat, ook 22 bladzijden besteed. Wij dachten eigenlijk dat wij zo langzamerhand al aardig goed geïnformeerd waren over de Spreeuw, maar Maréchal laat zien dat er naast heel wat interessante heren en der verkregen gegevens, ook heel wat open vragen blijven, die nog opgelost zouden moeten worden. De tekst verschaft ons een schat van informatie over het nut en schade (als wij dat zo noemen willen) van de Spreeuw en hoe schade te voorkomen en te verhelpen is op humane wijze.

Op bladzijde 92 wordt gewezen op de nadellige gevolgen van het verkeerd gebruik van Methiocarb in de fruitteelt. Als dit middel wordt gebruikt als preventie tegen schade veroorzaakt door vogels is dit zinloos, terwijl gebruik kort voor de oogst zeker niet in het belang van de consument is. Er wordt aan fruitelers geadviseerd dit middel voor bovenvermeld doel niet meer te gebruiken. Bovendien wordt aanbevolen fruitproducten afkomstig

uit het buitenland te onderzoeken op het gehalte aan Methiocarb-residu. Binnen de EEG zou Methiocarb voor dit doel moeten worden verboden. Auteur wijst er nog eens op het dynamiseren dat wettelijk verboden is, maar als afweermiddel ook totaal geen zin heeft. De literatuurlijst bevat in totaal niet minder dan 157 titels. Het werk van Maréchal dwingt veel onzorg af en kleine 'schoonheidsfoutjes' vergeven wij hem dan ook graag.

P.L.Th.A. Maréchal: Spreeuw (Sturnus vulgaris). Gestencld, 112 bladzijden, geïllustreerd. Ecoscript 12.27 N. Uitg. Stichting Mondiaal Alternatief, Zandvoort. Postgiro 3 141 400. Prijs f 20,- (exclusief portokosten).

Vogels van West- en Midden-Europa

Deze uitgave, die ons doet denken aan onze eerste originele Nederlandse vogelgids 'Zien is kennen', bevat van meer dan 300 vogelsoorten beschrijvingen in woord en beeld, gerangschikt naar families. Op getinte bladzijden zijn op elkaar gelijkende soorten bijeengebracht, zodat het mogelijk is de specifieke veldkenmerken in één oogopslag te vergelijken. De beschrijving van de soorten zijn karakteristiek voor elke soort en gewoonlijk niet de gebruikelijke, die wij in elke willekeurige vogelgids kunnen aantreffen. Van de meeste soorten zijn tal van afbeeldingen bijeengebracht, bovendien een kaart met gegevens over het voorkomen en een kleine kleurenfoto. Deze foto's zijn vaak bij de nesten opgenomen. Een aantrekkelijk en aardig 'bij de tijds' vogelboek met enorm veel informatie in een klein bestek. Bovendien zijn enkele hoofdstukken toegevoegd over ornithologie als hobby, (techniek en uitrusting, vogels in de tuin en beschrijvingen van enkele vogelrijke gebieden in West- en Midden-Europa) en een verklarende woordenlijst. Een leuke aanwinst voor de beginnende en de gevorderde vogelliefhebber.

'Vogels van West- en Midden-Europa', samengesteld met medewerking van Philip J.K. Burton, Robert Gillmor, Howard Ginn, T.W. Parmenter, John Parslow, Cyril A. Walker & D.I.M. Wallace. 320 bladzijden, geïllustreerd in kleur. De vertaalde editie kwam tot stand met medewerking van Han Honders (Workum) en dr. Claus König (Ludwigsburg). Veldgids voor de natuurlijebber (1982). Originele titel: Field Guide tot the Birds of Britain. Uitgave van The Reader's Digest Association Ltd., London. Prijs f 38,25 (inclusief verzendkosten). Het boek kan rechtstreeks besteld worden bij de Uitgeverij. The Readers Digest N.V., Assumburg 73-75, 1081 GB Amsterdam (postbus 7300, 1007 ME Amsterdam), 020-429922. Postgiro 164 000, gemeentegiro Amsterdam R 6000.

Rapport over overwinterende watervogels in Egypte

Het rapport over de waarde van de Egyptische vochtige gebieden voor overwinterende watervogels bevat de resultaten van twee Nederlandse ornithologische expedities naar Egypte in de winters 1978-1979 en 1979-1980. Hieruit blijkt duidelijk dat alle Egyptische 'wetlands' bedreigd worden en iedereen, die zijn invloed kan uitoefenen om deze hoogst waardevolle gebieden een betere bescherming te verschaffen, wordt verzocht zijn medewerking te willen verlenen. Tussen midden september en midden maart worden minimaal 84.000 en maximaal 140.000 watervo-

gels gevangen en geschoten. Van sommige watervogels wordt een duidelijke achteruitgang in aantallen geconstateerd.

Het aantal steitlopers, dat wordt geschoten, is enorm groot. Uit economisch oogpunt blijkt het echter nauwelijks de moeite waard te zijn. Van sommige soorten, zoals Purperkoet, liggen de geschoten aantallen bijzonder hoog, terwijl weinig bekend is over de aanwezige populatie. De geschoten vogels zijn niet nodig als aanvullend voedsel voor de bevolking, maar voornamelijk luxe voedsel voor de betere klasse. Tien verschillende 'wetlands' in Egypte worden beschreven, tellingen verricht en de waarde en de gevaren van de gebieden worden uitvoerig besproken. De resultaten van de tellingen worden behandeld en de vangst- en jachtmethoden van watervogels op Lake Mazala worden beschreven (een vertaling van dit hoofdstuk publiceerden wij reeds in 'Het Vogeljaar' 29(5): 258-260). In hoofdstuk 6 beschrijft dr. Bertel Bruun de huidige natuurbescherming in Egypte. Stootvogels worden bedreigd door de valkerij. De inwoners van de Arabische landen betalen fabelachtige prijzen (bijvoorbeeld \$ 20.000 voor Slechtvalken) voor jachtvogels, zodat de huidige vangst van deze vogels een achteruitgang ten gevolge heeft.

Een samenvatting van ringvondsten van buitenlandse vogels in Egypte zou ons wellicht iets meer kunnen vertellen over de herkomst van de watervogels in Egypte in de winter.

Peter L. Meininger & Wim C. Mullié: The Significance of Egyptian Wetlands for Wintering Waterbirds. Redactie en bijdrage van dr. Bertel Bruun. Voorwoord door dr. Hassan Hafez. Tekeningen van Sherif Baha el Din en Arthur Singer, foto's van Wim C. Mullié. Appendix: Preliminary List of the Birds of Egypt en Arabische samenvatting, 123 bladzijden (1981). Uitg. The Holy Land Conservation Fund, 150 East 58th Street, New York, N.Y. 10155, USA. Prijs \$ 25,- o.l.d. Voor serieus geïnteresseerden is slechts een kleine voorraad aanwezig. Inlichtingen bij Peter L. Meininger (01180-36593) of Wim C. Mullié (01180-15367). Minimale bijdrage van f 25,- op giro 874895 van P.L. Meininger, Middelburg.

Vogel... hoe heet je?

Bij een speciale ledenweringsactie biedt 'Vogelbescherming' een vogelboek aan voor alle nieuwe leden. Zij moeten daar dan alleen de verzendkosten (3,95) voor betalen. Het bevat zo'n 200 kleurentekeningen van vogels in hun karakteristieke houdingen. Een groot deel van de afbeeldingen zijn reeds in verschillende verenigingstijdschriften van vogelbeschermingsorganisaties afgedrukt. De korte tekstjes bij de plaatjes en de inleiding zijn vertaald door Gerald Oreel. Eigenlijk een goed boekje op mee te nemen op excursie, maar daar is het formaat nu juist wat minder geschikt voor. Vermeldenswaard zijn de iets grotere afbeeldingen van eenden in eclipskleed. De tekeningetjes van pas uitgevlogen (respectievelijk uitgevlogen) jongen geven originele prentjes. Ook buitenlandse vogelbeschermingsorganisaties gaven dit boek in andere talen uit, zoals Engeland en Italië.

Peter Hayman & Michael Everet: Vogel... hoe heet je? 56 bladzijden, ruim 200 kleurentekeningen (1981). Oorspronkelijke titel 'What's that Bird? Uitg. Vogelbescherming, Zeist. Prijs f 22,50.